

MÓDOS PÉTER

Képek üzenete

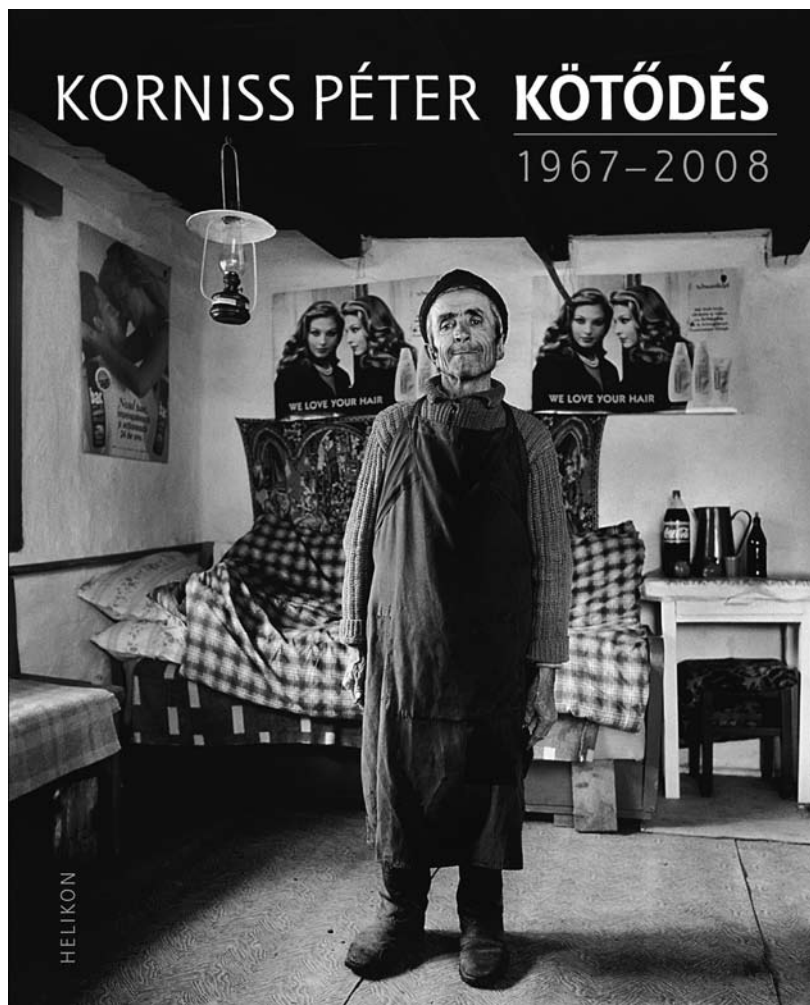
Az a fotóalbum, amelyről most hírt adunk (Korniss Péter: *Kötődés 1967–2008*) több mint négy évtizedet fog át, és három részre tagolódik. Időrend és tematika szerint. A középső rész (1978–1986) Skarbit András tisztaeszlári kubikus életét mutatja be. A férfi Budapesten dolgozik. (A „fekete vonatok”, az ingázó munkáscsapatok időszakát éljük; a létező szocializmusnak ekkoriban szüksége volt nagy létszámú és nem túl képzett munkaerőre.) Utazás, munka, munkásszállás (ágy, szék, öltözőszekrény s az utca mint munkahely). És hétvégén haza, vissza, a paraszti világba. (Tisztaszoba, kert, kocsmá, templom, ünnepek, disznóölés.) Hitelesen és pontosan ábrázolt világ. Attól Korniss Péter-i, hogy a lecsupaszult, minimalizált létezésben is szinte mindenütt ott a szépség. És valami egészen különleges empátia. A szépség a fotográfus látásmódjából adódik, az empátia a fotográfus személyiségéből. *Robert Capának, a legendás magyar származású fotográfusnak volt a mondása: ha nem elég jó a képed, nem voltál elég közel a témához. Magam számára ezt így módosítottam: ha nem elég jó a képed, nem voltál elég közel az emberhez* – írja ars poeticaként Korniss Péter. Ez a 1978–86-ig terjedő szociografikus, fotókban elbeszél regény bizonyítja: létrehozója közel került az emberhez.

A trilógia nyitó- és zárófejezete – ha leegyszerűsítve nézzük – etnográfiai indíttatású. *Erdélyt*, azon belül is a *Mezőséget* és a *Székely-*

földet ismerteti meg nézőivel. Az első részben (1967–1978) még szinte érintetlen hagyományú és létezőmódú ez a világ. Évszázados viseletek, szokások, gyönyörű tájak, szép arcok. *Minden akkor kezdődött, amikor visszatevédek a múltba. 1967 őszén a széki táncházban egy eltűnő világ utolsó pillanatai tárultak elém, tudtam, hogy az, amit látok, az a tegnap.*

Mit is látott, mit is örökölt meg a fotográfus? Az ottani, akkori élet archaikus szertartásait. Táj: télen és tavasszal, dombok, fák, sáros utak, csizmák, fejkendők, ködmönök, pruszlikok. Munka, udvarlás, tánc, templom, temetés, lakodalom. És mosolyok, tekintetek, gesztusok – megismételhetetlenül.

Ez a világ azóta eltűnt, csak Korniss Péter felvételein létezik. Ott viszont immár – végérvényesen. S hozzáteszem, azokban a műalkotásokká lett mezősségi s erdélyi táncokban, szokásokban, amelyeket ott és akkor gyűjtött

fel a néptáncutatók egy kis csapata. Tettük: a megörökítés, a lejegyzés, a dokumentálás, Bartók és Kodály népdalgyűjtő munkájához hasonlítható jelentőségű. Korniss Péter könyve kapcsán hadd írjam le Novák Ferenc nevét, a gyűjtőét és koreográfusát, akinek szuggesztív invitálása és szakszerű irányítása és vezetése a helyszínen lehetővé tette a budapesti értelmiségiek egy kis részének (nekem is), hogy még eredeti mivoltában ismerjük meg ezt a világot. Az itteni világból származtatott táncok a hetvenes évektől megújították a hazai néptánc világát, és meghódították az ifúságot. Korniss Péter e képei idehaza és külföldön is mindenütt hatalmas sikert arattak. S gondolom, a díjak és elismerések mellett az is jóleshetett a fotóművésznek, hogy a magyar táncház-mozgalom helyszínein a farmerben mezőszégi táncokat táncoló fiatalok feje fölött ott voltak Korniss immár szinte kultikussá váló felvételei.

A kötet záró, harmadik ciklusa (1989–2008) szintetizálja az előző két rész értékeit. A könyv nyitó részének költőisége, a középső rész szociográfiai pontossága segíti a fotográfust abban, hogy megmutassa az utolsó évtized teremtette nagy változásokat is, az egykori tradíciók, népszokások gyengülését, a kommerciális kultúra behatolását, *Erdély* egykori elzárt, hegyekkel örzött falvaiban is. Kultúrák keveredése, hagyományok, szokások változása, átalakulása egyaránt teremtett tragikus és groteszk pillanatokat is. Ezek az alkotások számomra, akár a régi festmények – zsánerképek. Jellemet, személyiséget kirajzoló novellák, naplók. A portrékban az egyén személyisége mellett immár meghatározó a beállítás szülte fegyelem is. A fényképezőgép elé állók magatartásában van egy sajátos összefogottság, mintha egy-egy vállalt mesterség egyenruháját is hordanák. Ezek a képek a fotográfia kezdeti időszakára emlékeztetnek, arra a korszakra, amikor a megörökítő gép elé odaállók öntudattal vállalták mesterségük címerét, kézben tartott szerszámaikat.

Három korszak, négy évtized: ami mindenben közös, az a könyv címében is vállalt kötődés. Kötődés ezekhez az emberekhez, ezekhez a világokhoz.

Dokumentarista fotográfusként mindig tárgyilagos akartam lenni, de magamban tudtam, hogy ez lehetetlen. Ragaszkodni kívántam a valósághoz, de annak túl sokféle arcát ismertem meg. Szerettem volna felülemelkedni elfogultságaimon, de azok mélyen gyökereztek bennem. Megpróbáltam hűvösen közelíteni a témáimhoz, de ez sohasem sikerült. Tudtam, hogy természetem, tudásom és élményeim meghatározzák, mit és hogyan látok, s miként fényképezek.

A képek üzenete eldőlt, mielőtt megnyomtam volna az exponálógombot. ■

1984 augusztusában keresztlányoméknélunk jártak vendégségben. Egy délután találkoztunk Skarbit Andrással is – gondoltam, annyit hallottak már egymásról, itt az alkalom, hogy személyesen is találkozzanak. A belvárosban sétáltunk. A Váci utcában éppen a Rotschild Divatszalon előtt álltunk meg, amikor megkértem Kicsi Mari édesanyját, csináljon egy képet hármunkról. Ez a kép azóta is ott áll a könyvespolcomon, nem messze keresztlányom apjának, Balogh Mártonnak sárga szalma kalapjától, amit látogatásuk emlékére tőle kaptam.

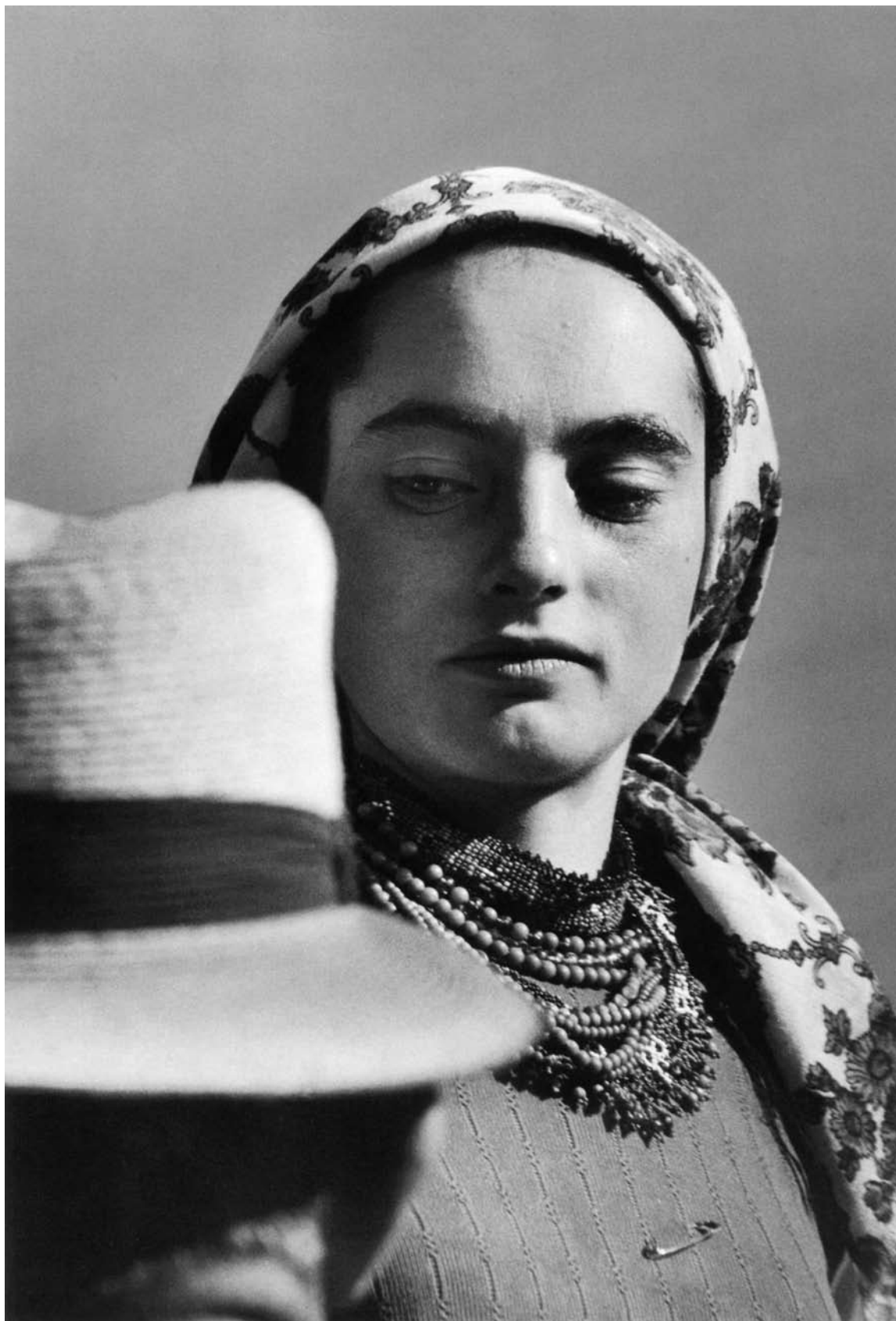
2008 májusában, egy vasárnap délelőtt majd két óra hosszat fényképeztem Lészpeden Bálint Annát és fiát, Józsit. Először a régi szobában, ahol valamikor a bölcső lógott a gerendáról, majd a kékre festett ház oldalában, ahol első látogatásomkor viseletbe öltözött, hímező asszonyok látványa fogadott. Az utolsó fényképet a házfal előtt készítettem, ugyanott, ahol a régi képet is, amelyet most a kezükben tartottak. Azután én is odaálltam melléjük – a gép elé. Meg akartam őrizni ezt a napot emlékképen is. (Pettendi Szabó Péter felvétele)

Anya és „bubája”, 1973

Öreg csángók tánca, 1973

Fejkendő lány, 1975

A Nyugatindl, 1985

Vásárból jövet, 1983

Görkorsolyás lány, otthonában, 2008